De Hervormer.

Officieel Orgaan van de Nederduitsch
Hervormde Kerk in Afrika.

Redactie :—
Ds. JAC VAN BELKUM,
Hoofd Redacteur.
Prof. Dr. S. P. ENGELBRECHT.
Sub Hoofd Redacteur.
Ds. G. E. ALERS,
Ds. H. P. WOLMARANS,
Ds. A. J. BARGER.
Administrateur :—
Mnr. H. J. L. Th. ROORDA.

Intekenprijs:
7/6 per jaargang
vooruitbetaalbaar.
Verschijnt op de 8ste en 23ste van
iedere maand.
Alle abonnementsgelden te zenden
aan
de Heer H. J. L. Th. ROORDA,
P.K. Bus 444, Johannesburg.

No. 15. PRETORIA, 8 FEBRUARIE 1927. JAARGANG XVIII.

INHOUD.

Blz.
De Hervormer ... 173
Offisieel ... 174
Kerkelike Berichten ... 178
Overdenking ... 182
Overal Over ... 184
Bezoek aan de Diamantvelden ... 185
Onze Gemeenten in Oost-Afrika ... 186
Kerkdiensten ... 188
Korrespondensie ... 188
Ned. Herv. Weeshuis ... 189

De Hervormer.

8 Februarie 1927.

Anglo-Katholiek.

In "The Churchman", 'n driemaandeliks tijdschrift, dat in Londen uitgegeven wordt, is in het Januarie-nummer van dit jaar 'n merkwaardig artikel verschenen, onder het hoofd "The Church in South Africa." De schrijver ervan woont in Zuid-Afrika, en is lid van de Kerk van Engeland, welke Kerk hij lief heeft. Als hij dan ook over "the Church" schrijft, bedoelt hij daarmee zijn eigen Kerk. Hij is over haar lot begaan en acht, dat zij in een kritieke toestand verkeert, die misschien tot haar volslagen onderang kan leiden, wat uit de aard der zaak tot grote schade zal zijn voor het geestelik leven van duizenden. In de Kerk van Engeland is een sterke konsiliasie geest tegenover Rome, maar in Engeland zelf wordt die konsiliasie geest in toom gehouden door het Engelse volk, dat niet alleen sterk religieus voelend is, maar ook een Protestants karakter heeft.

In Zuid Afrika is het echter anders. Er is hoegenaamd niets, dat de Anglo-Katholieke stroom tegenhoudt. De leden van de Engelse Kerk zijn gedisoriënteerd. Velen beschouwen Zuid Afrika nog niet als hun Vaderland, voelen zich nog niet als deel van 'n Zuid Afrikaanse natie, en worden hoe langer hoe ongodsdienstiger. In de Vrijstaat b.v. vermindert het getal leden, terwijl de Engelsen numeriek zijn toegenomen. En wat het ergste van dit alles is, is dat de Engelse Kerk zelf dit in de hand werkt. Het grootste gedeelte van haar predikanten zijn intellektueel van een laag gehalte. De schrijver zegt, dat hij onder de zeer vele predikanten van de Kerk van Engeland, die hij kent, van niet één weet, die een behoorlike graad in Oxford of Cambridge gehaald heeft, terwijl de grote meerderheid niet in staat is om 'n B.A. graad aan een van de Zuid Afrikaanse Universiteiten te behalen. De bevolking moet dus neerzien op de intellektuele minderwaardigheid van de Engelse predikanten. Bovendien wordt er met een Jehus ijver gedreven in de richting van Rome. In Bloemfontein is de dienst een kopie van de Roomse Mis, en de geestelikken spreken daar dan ook van de Mis.

En Dr. Carey, de Bisschop van Bloemfontein, heeft openlik aan zijn Synode medegedeeld, dat hij verlangde naar de dag waarop de Paus het hoofd zal zijn van de ganse Christenheid. De Kerk van Engeland is dan ook in Zuid Afrika een dienstmaagd van de Roomse Kerk. Met de Wesleyaanse Kerk of de Presbyteriaanse Kerk willen haar predikanten niet samenwerken, daar waar samenwerking mogelik en wenselik is. Liefst wordt de gunst gezocht van de Griekse Kerk en van de Griekse priesters, hoewel de Grieken in dit land niet populair zijn.

De Kaffers worden binnengehaald, en er wordt nog altijd gepraat van de onderdrukking van de Kaffers door de blanken. De Vrijstaatse Synode heeft zelfs 'n komitee benoemd om toezicht te houden over de magistraten, opdat de kaffers niet onderdrukt worden. De schrijver meldt hoe de Bisschop van Bloemfontein een hand had in de opstand van de kaffers tijdens een bierpartij in Bloemfontein, doordat hij de kaffers in de opstand wilde beschermen, zodat de politie hem moest bevelen de kaffer lokatie te verlaten.

Tegenover dit alles stelt de schrijver de Hollandse Kerk ,en wijst er op hoe de diensten in de Hollandse Kerk door velen worden bijgewoond. De Engelse Kerk is tevreden met ingevoerde onontwikkelde geesteliken, terwijl uit de Hollandse opleidings centra in Pretoria en Potchefstroom jaarliks predikanten voortkomen, die reuzen zijn in hun ontwikkeling in vergelijking met de Engelse geesteliken. De schrijver is bevreesd, dat de Kerk van Engeland ontwikkelen zal tot 'n Roomse kerk van Kaffers.

Dit stuk is merkwaardig. Het getuigt van het grote Roomse gevaar voor Zuid Afrika, door middel van de Kerk van Engeland. En tevens van de ellende, die ontstaan kan, doordat die Kerk de partij kiest voor de gekleurden ten koste van de blanken. Wat zal het einde zijn? Als de Engelse Kerk een katastrophe tegemoet gaat, zal dit zijn invloed ook op het Hollandse deel van ons volk doen voelen, en niet bijdragen om bij ons de godsdienstzin te verdiepen. Wij verheugen ons geenszins over de krankheid van de Kerk van Engeland. Ook zij is een deel van het lichaam van Christus, en waar zij gevaar loopt door verkeerde leiding geestelik-zedelike goederen te verliezen, past het ons voor haar te bidden, onszelf te onderzoeken, en het woord te gedenken: Die meent te staan, zie toe dat hij niet valle.

◆

Kapitalisten, die rijk worden door handelen in geld, zijn een tijdelik, noodzakelik kwaad,

OFFISIEEL.

De Gewetensklausule.

Op verzoek van de Hoog Eerwaarde Kommissie der Algemene Kerkvergadering is het volgende Kerkelike Advies door de Professoren uitgebracht over de zogenaamde gewetensklausule.

Aan de Hoog Eerwaarde Kommissie der
Algemene Kerkvergadering der Nederduits
Hervormde Kerk van Afrika.

Hoog Eerwaarde Vergadering!

Het was met een gevoel van blijdschap, dat ondergetekenden, Hoogleraren in de Godgeleerdheid aan het T.U.K., uw beslissing vernomen hebben, om geen steun te verlenen aan de schrapping van de zogenaamde ,,gewetensklausule'', ja, dat U U zelfs tegen zodanige schrapping verklaard hebt. Het is ons dan ook dubbel aangenaam U tans, op uw verzoek, het reeds vroeger door ons mondeling gegeven advies schriftelik aan te bieden. Wij hebben nauwgezet kennis genomen van het pleidooi voor de schrapping, dat door het hiervoor ijverende Komitee gepubliseerd is in ,,De Volkstem'' van 9 en 13 Dec. 1926.

Met de meeste ernst verklaren wij, dat ook ons de bewaring van het godsdienstige karakter van het volk ter harte gaat, en dat wij in het doordringen der Christelike beginselen de enige waarborg zien voor een gezond volksbestaan. Wij protesteren er echter tegen, dat het ijveren voor de schrapping der bedoelde wetsartiekelen een bewijs zou zijn van meer ernstige Christelike gezindheid, gelijk het bovengenoemde Komitee zich laat ontvallen in de aanvang van de artikelen in ,,De Volkstem''. Gaarne verklarende, dat wij, met onze tegenstanders in deze, uit hetzelfde Christelike geloofsbeginsel pogen te leven, menen wij echter in de toepassing van het Christelik beginsel met hen te moeten verschillen.

Wij achten verwijdering der bedoelde wetsartikelen in de eerste plaats onnodig. Het streven naar die verwijdering komt voort uit de bezorgdheid, dat een ongelovige wereldbeschouwing zich zal opdringen aan de zonen en dochteren des lands, en aldus het Christendom zijn kracht en invloed in het volksleven zou verliezen, en de Christelike waarheid verduisterd zou worden. Wij menen, dat voor deze bezorgdheid geen reden is. Het Christendom heeft de kracht, om onder alle omstandigheden zijn invloed te doen uitgaan; juist onder, naar menselike mening, tegenwerkende omstandigheden heeft het zijn kracht 't meest geopenbaard. Wij menen te mogen staan in de overtuiging dat ,,God Zijn Waarheid nimmer krenken zal", en dat de meeste menselike pogingen om de Almachtige hierin behulpzaam te zijn, op de duur belachelik blijken. De groei van het Koninkrijk Gods is door een wetsartikel niet tegen te gaan, en wordt door geen wetsartikel niet bevorderd. Zij is een geheim, Gods geheim, 't geheim van 't waarachtige leven.

Wellicht omdat ze alleen in het Markus-Evangelie voorkomt, wordt deze gelijkenis veel vergeten: "Alzoo is het Koninkrijk Gods: gelijk of een mens het zaad in de aarde wierp, en (voorts) sliep, en opstond, nacht en dag; en het zaad uitsproot, en lang werd, dat hij zelf niet wist hoe; want de aarde brengt vanzelve vrucht voort: eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar." Met andere woorden: de groei van het Koninkrijk Gods is een Goddelik wonder. Te veel geeft de Kerk aan de buitenstaanders de indruk alsof ze bevreesd is voor een niet gelukken van Gods werk. De vraag kan gesteld worden of zoveel, dat gedaan wordt onder de welgemeende leuze: ,,om de ere Gods", niet beter achterwege gelaten wordt, en de ere Gods niet meer gediend en bevorderd zou zijn, door Hem alleen zijn majestueus werk te laten doen in de wereld. Wij menen, dat 't de roeping der Christenheid is, als een zuurdesem te werken in de verschillende geledingen van het Maatschappelik leven, werkende onzichtbaar maar met kracht, maar dat het niet haar roeping is door wetsartikelen haar invloed te gaan forseren, en van buiten en van boven af op te leggen aan de mensen.

,,Het Koninkrijk Gods is niet gelegen in woorden, maar in kracht". Zeker is het niet gelegen in de woorden van een wetsartikel, de bewoordingen van een wet. Het zou voorzeker treurig gesteld zijn met het Christendom, als het gehandhaafd en bevorderd moest worden door wettelike bepalingen. Wij geloven: Magna est veritas, et praevalebit, de waarheid is groot, en zal de sterkste blijken; de waarheid is machtig genoeg om zichzelve te handhaven en tot gelding te brengen. En juist in de vrije konkurensie der verscheidene meningen, zal het 't beste blijken aan welke zijde de waarheid is, terwyl juist de Universiteit de plaats is, waar de verscheidene meningen aan het woord moeten kunnen komen, opdat de student in zijn periode van "Sturm und Drang" door kennisname van allerlei leringen worstele om zich een eigen overtuiging te verwerven. Ons geloof in de waarheid en kracht van het Christelik beginsel verbiedt ons te trachten op kunstmatige wijze dat beginsel te beschermen of tot heerschappij te brengen.

In de twede plaats menen wij, dat het beraamde middel ondoeltreffend zal blijken. Gesteld de gewraakte klausule wordt geschrapt, en de Universiteits Raden krijgen de macht om naar de Geloofsovertuiging van een applikant onderzoek te doen—afgezien nog van de vraag, welke de vorm voor dat onderzoek zal moeten wezen—hoe zal het komitee van onderzoek de zekerheid verkrijgen, dat de inlichtingen aangaande de geloofsovertuiging van de applikant juist zijn; zelfs indien een bepaalde geloofsformule ter ondertekening aan de applikant zal worden voorgelegd, hoe zal de Kommissie van onderzoek te weten komen of inderdaad die formule de overtuiging van de applikant dekt, en zijn onderwijs door de gewenste overtuiging bezield zal zijn. Ons dunkt, hier wordt de weg geopend voor de meest ongewenste onoprechtheid.

Geen ondertekening van enige geloofsformulering zal ooit een waarborg zijn voor waarachtig geloof, terwijl alleen waarachtig geloof in staat zal wezen om apologeties de meerwaardigheid van het Christelik beginsel voor Wetenschappelik onderzoek aan 't licht te doen treden. Dit argument klemt te meer, daar in de bedoelde klausules niet alleen de gewetensvryheid van de leden van de doserende staf der Universiteit wordt beschermd, maar ook die van de administratieve ambtenaren, de lagere bedienden, en de studenten. Schrapping der klausule zou betekenen, dat al deze personen aan een geloofsonderzoek kunnen onderworpen worden, dat van al dezen ondertekening ener geloofsformule geeist kan worden. Waar nu bij de uitoefening van de ambtsplichten van zovelen dezer het geloofsbeginsel in 't minst niet ter sprake komt, is het te verwachten, dat om den brode velen lichtvaardig zullen beamen en ondertekenen overtuigingen welke geenszins hun eigene zijn. Christelike wetenschap zal haar bestaansrecht en meerderwaardigheid alleen bewijzen, doordat hare aanhangers betonen de beste wetenschappelike krachten te zijn. Indien door enige bepaling Christelike Wetenschap zou bevorderd kunnen worden, zo zou het zijn door een dergelijke: de Christen studere harder dan iemand, onderzoeke nauwkeuriger, oordele eerliker, en zij voorzichtiger in 't konstateren en beweren dan zijn niet-Christelike kollega's. Een dergelijke bepaling is natuurlik niet in enige wet vast te leggen. Andere bepalingen zullen het beoogde doel niet bereiken, zullen integendeel de onoprechtheid in de hand werken, het aantal naam-Christenen vermeerderen, en de grootste hinderpaal zijn voor de verwezenliking van het Apostolies ideaal: Een ieder zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd!"

In de derde plaats menen wij, dat schrapping der gewraakte wetsartikelen in strijd is zowel met het beginsel van het Protestantisme als met de geschiedenis van het hoger onderwijs hier te lande. Ons dunkt het invoeren van een geloofstoets een overgebleven Roomse zuurdesem, afkomstig uit de Scholastiek van de Middeleeuwen, waartegen de Kerkhervorming vooral een verzet was. De Middeleeuwse Scholastiek heeft het woord ,,Geef de Keizer dat des Keizers is, en Gode dat Gods is", niet begrepen, en heeft voortdurend gepoogd om de twee sferen, de natuurlike en de geestelike, in elkander te doen overgaan. Vandaar de bittere strijd tussen Staat en Kerk, om elkaar te overheersen, die in de Bul "Unam Sanctam" van Bonifacius VIII in 1302 zijn culminatiepunt vond. Ter verduideliking van onze mening willen wij het volgend citaat geven uit het ,,Kerkelijk Handboekje", uitgegeven in 1905 door P. Biesterveld en Dr. H. H. Kuyper, inleiding Blz. IV. :

> ,,Rome kent in den grond niet het recht van
> ,,elk levensterrein om zich naar eigen regel en
> ,,wet te ontwikkelen. Daarom Kerkelijke
> ,,scholen, Kerkelijke kunst, Kerkelijke weten-
> ,,schap en ook overheersching van den Staat
> ,,door de Kerk. Er is geen onderscheid tus-
> ,,schen Kerk en Godsrijk, de Kerk is ook het
> ,,Koninkrijk Gods, en in dat rijk is de Paus de
> ,,stedehouder. Naar ons beginsel heeft de Kerk
> ,,alleen de zorge voor het geestelijke, voor het
> ,,terrein der particuliere genade. Zij is de ver-
> ,,gadering der ware Christ-gelovigen. Het
> ,,Godsrijk omvat zooveel meer. Het heeft voor
> ,,zijn terrein het leven van de familie, van den
> ,,Staat, van de school, van de kunst op elk
> ,,van welk terreinen Gods wil moet gedaan en
> ,,zijne eere gezocht naar de eigen wetten en
> ,,regelen, die Hij daarvoor heeft gesteld.
>
> ,,Rome kan naast de Kerk geen enkel zelf-
> ,,standig terrein dulden. Dat zou breken de
> ,,idee zoowel van de autoriteit als van de een-
> ,,heid der wereldkerk. Daarom het laatste
> ,,woord aan den Paus ook in den Staat, de we-
> ,,tenschap, de kunst, het Maatschappelijk le-
> ,,ven, opdat de idee van de éene zichtbare
> kant gehandhaafd blijve."

Wat in 't bizonder ons land betreft, onze Universiteiten zijn Staatsinrichtingen. Het is onmogelijk voor de Staat om een geloofsovertuiging als norm te nemen, en te zeggen, dat dit de toets is waaraan al de burgers van het land getoetst moeten worden. De dagen van de Staatskerk zijn voorbij. In vroegere jaren was de Nederduits Hervormde Kerk de Staatskerk van de Zuid-Afrikaanse Republiek, en het lidmaatschap van de Ned. Hervormde Kerk een voorwaarde om een staatsambt te bekleden; doch al spoedig heeft de Staat het lidmaatschap van de Ned. Hervormde Kerk moeten veranderen in dat van ,,Protestantse Kerk" en later in dat van ,,Christelike Kerk", terwijl met de gehele gedachte van een Staatskerk gebroken moest worden. De Staat heeft niet het recht een onderzoek in te stellen naar de geloofsovertuiging van haar onderdanen. Zodra de Staat dat recht heeft, heeft zij ook het recht om andersdenkenden te vervolgen, en het is juist tegen zulk een inkwisitie waartegen onze Vaderen in de dagen van de Kerk Hervorming gestreden hebben, waartegen de Hollanders 80 jaren lang gevochten hebben, en het is door zulk een inkwisitie, dat onze Vaderen tot op de brandstapels toe vervolgd zijn.

Het is alleen de Kerk, die recht heeft om naar de geloofsovertuiging van iemand te vragen, of liever gezegd, om een bepaalde geloofsovertuiging als voorwaarde te stellen tot haar lidmaatschap, of tot het bekleden van enig ambt van harentwege.

Terecht heeft ook de Minister van Onderwijs, Dr. Malan, er op gewezen, dat het hier niet de schrapping betreft van een eenmaal door toevallige meerderheid aangenomen enkel wetsartikel, maar van een desbetreffend artikel in 5 Universiteitswetten, in verschillende jaren door de Volksvertegenwoordiging bekrachtigd, (art. 25 van wet No. 12, 1916, art. 24 van wet No. 13, 1916, art. 26 van wet No. 14, 1916, art. 15 van wet No. 20, 1917, art. 26 van wet No. 15, 1921).

Ten slotte zouden wij van de schrapping dezer artikelen de meest verderfelijke gevolgen vrezen. Niettegenstaande de bewering van het in de aanvang genoemde Komitee, dat het streven niet gericht is op kerkelike universiteiten, en dat het niet gaat om de invloed te bevorderen der Kerken, maar die van het Christelik beginsel alleen, kunnen wij het ons niet anders denken, dan dat waar de verschillende Kerken en gezindten zo verschillen in de formulering en toepassing van dat beginsel, een schrapping van genoemde klausules een bittere kerkelike strijd in ons land zou veroorzaken. Het zal worden de strijd van Kerk tegen Staat, gezindheid tegen gezindheid. Er zal wind worden gezaaid, en storm worden geoogst. Want, wat zou de norm moeten zijn van de geloofstoets? Iedere kerk en iedere gezindheid zal haar eigen norm willen stellen, en zich verongelijkt achten, wanneer de norm van een andere Kerk of gezindheid als toets genomen wordt. De Staat bestaat uit onderdanen, die tot tal van Kerken en gezindheden behoren, moet dus neutraal zijn in dezen en mag niet een groep van haar onderdanen bevoorrechten boven de andere groepen.

De schrapping van de genoemde Klausules zou tot vervolging aanleiding kunnen geven. Minderheden zouden kunnen onderdrukt worden, zoals nu reeds volgens sommigen het geval is, dat wel eens bij de aanstelling van een onderwijzer op de kerkelike overtuiging van de kandidaat gelet wordt. Op het ogenblik beschermt de wet de professor, de lektor, de dosent en de student tegen vervolging. Een student mag op het ogenblik niet uit de Universiteit gebannen worden, of hem zijn graad onthouden worden op grond van zijn geloofsovertuiging. Indien dus de genoemde klausules geschrapt worden, staan tot zelfs de studenten toe bloot aan vervolging op grond van het niet doorstaan kunnen van de geloofstoets.

En gesteld, dat de kerken onderling er in zouden slagen een bevredigende formule te vinden, dan nog zou de kans op vreedzame universitaire ontwikkeling gering zijn. Hoogstwaarschijnlik zouden wij een strijd krijgen tussen Kerk en Staat, die beide op hun beurt elkander zouden willen overheersen, en de Staat, als de machtigste, zou haar ijzeren duim kunnen gebruiken om de Kerk er onder te houden, en wij zouden dan hier dezelfde toestand krijgen als in Holland gedurende de 17de en 18de eeuw, toen de Kerk en de Staat elkaar wilden overheersen, wat in de Napoleontiese tijd bijna tot algehele ondergang van de Hervormde Kerk geleid heeft. Zou echter de Kerk het recht veroveren een geloofstoets in te stellen over het Universiteitspersoneel, dan zou religieusiteit wel eens een dekmantel kunnen worden van onwetenschappelikheid.

Niet alleen voor de burgervrede maar ook voor de wetenschap zouden we het ergst vrezen. Het wetenschappelik onderzoek, als het belangrijkste deel van de beoefening der wetenschap, moet volkomen vrij zijn. De wetenschap zoekt naar de waarheid, en er is niet, zoals men in de nabloei van de Scholastiek beweerd heeft, een dubbele waarheid, namelik een godsdienstige waarheid en een wijsgerige waarheid. Men mag dus niet uitgaan van het aanvaarden van zulk een dubbele waarheid, om dan de godsdienstige waarheid te laten overheersen. De tijd der Theocratie is voorbij, en deze kon alleen in een klein volk als Israel enigszins gerealiseerd worden.

Op de lagere en middelbare scholen moge christelik onderwijs gewenst zijn, maar aan de Universiteit, waar men zich niet meer bezig houdt met het leren van een lesje, maar met wetenschappelik onderzoek, moet dat onderzoek vrij en niet van te voren gebonden zijn. Het is paedagogies niet te rechtvaardigen om neutrale lagere en middelbare scholen te hebben, daar waar de karakters nog gevormd worden, om dan aan de Universiteiten plotseling een gebondenheid te willen invoeren, en kastplantjes te willen kweken.

Het schrappen van de genoemde klausules en het invoeren van een geloofstoets voor allen, die bij het universitaire onderwijs betrokken zijn, kunnen wij aldus niet anders beschouwen dan als gevaarlik voor de vrede tussen de Kerken, voor de goede verstandhouding van Kerk en Staat, voor de bloei van het wetenschappelik onderzoek en voor de vorming van een breed onderlegd en sterk overtuigd toekomstig geslacht.

Wij menen hiermede enigermate aan uw vererend verzoek te hebben voldaan, en noemen ons gaarne

Van Uw HoogEerwaarde Vergadering,

De dienstwillige dienaren,

(w. g.) J. H. GREYVENSTEIN
S. P. ENGELBRECHT.
B. GEMSER.

Vergadering van die Noordelike Ring.

Die agtiende vergadering van die Noordelike Ring sa D.V. gehou word op Dinsdag, 5 Apri om 10 uur v.m. en volgende dae in die kerkgebou te Pretoria.

Die name van die afgevaardigdes moet, met die oog op losies, dadelik na die verkiesing gestuur word aan die Skriba van die gemeente van Pretoria n.l. die heer P. J. L. Grobler, Mainstraat, Pretoria.

Die afgevaardigdes word daaraan herinner dat hulle die kasboeke, notuleboeke, kopieë van doop -en lidmaatregisters en die jaarverslae van hulle gemeentes moet saambring.

Beskrywingspunte moet die ondergetekende bereik nie later as die 22ste Maart nie.

Die broeders predikante word verwag om met die nagmaalsvierings die 2de en 3de April te Pretoria behulpsaam te wees.

JOH. DREYER,
Skriba Noord. Ring.

Dullstroom.

Die Westelike Ring.

Volgens besluit sal die volgende vergadering van die Westelike Ring plaas vind te Potchefstroom in die Kerkgebou van die Ned. Herv. Gemeente al-

daar op Maandag, 18 April 1927, en volgende dae.

Predikante en Kerkrade van die Ring word herinner aan die besluit van 1926 dat Afgevaardigdes na die Ringsvergadering vroegtydig behoort aan te kom op die bestemde en bepaalde plek om deel te neem aan die kerkdienste op die Sondag voorafgaande, in die Gemeente, waar die vergadering plaas vind.

Die afskrifte van Doop- en Lidmaatregisters moet na invulling behoorlik namens die Kerkraad vir korrek gesertifiseer word deur Skriba's of deur die kerkraad geoutoriseerde persone.

Beskrywingspunte moet ondergetekende bereik nie later as 18 Maart 1927, teneinde die Agenda behoorlik in orde te kry.

J. J. VENTER,
Skriba: Kom. v. d. W.R.

Adres: 168 Collinsstraat,
Brixton, Johannesburg.

Vergadering van die Oostelike Ring.

Die agtiende vergadering van die Oostelike Ring sal D.V. gehou word op Woensdag, die 16de Maart 1927, om 9 uur v.m. en volgende dae in die kerkgebou te Vrededorp, Johannesburg.

Die Kerkrade word versoek met die eerskomende Nagmaal in Desember of Januarie hulle afgevaardigdes te kies, en met die oog op losies direk die name aan die ondergetekende op te stuur. Beskrywingspunte moet die Skriba van die Ring bereik nie later as die 1ste Maart nie.

T. F. J. DREYER,
Skriba.

Standerton.

KERKELIKE BERICHTEN.

Predikanten Vergadering.

Onderstaande is de voorlopige regeling van de aanstaande predikanten vergadering op 1, 2 en 3 Maart te Pretoria.

Dinsdag, 1 Maart des avonds te 7.30 samenkomst met de studenten in Polleys Hotel.

Woensdag, 2 Maart des morgens te 10.30 vergadering van de predikanten.

Referaat van Dr. S. P. Engelbrecht over de hedendaagse Theosophie.

1 uur n.m. Gemeenschappelijke maaltijd met de dames in het Residentie Hotel.

3 uur n.m.: Vergadering zonder referaat; bespreking van verschillende praktische onderwerpen, o.a. de opleiding van onze predikanten.

7.30 avonds: Vergadering: Referaat van Ds Brandt over "Onze eeredienst."

Donderdag, 3 Maart, 10.30 v.m. vergadering: Referaat van Ds. Van Belkum over "Het huweliksrecht bij de Oude Germanen."

De vergaderingen zullen gehouden worden in het Stadhuis, in de Komiteekamer.

L. E. BRANDT.

Vereeniging.

Deze gemeente heeft haar Nachtmaal weer gevierd de 8ste en 9de Januarie 1927. Ds Brandt, onze Predikant, heeft al de diensten waar genomen. Zaterdagmorgen was er Kerkeraadsvergadering; n.m. voorbereidingsdienst en daarna gemeente vergadering. Zondag met het Avondmaal werden drie tafels bediend. Namiddag werd aan 6 kinders de heilige doop toegediend en des avonds de slotdienst. De preken waren ernstig en zeer leerzaam en wij hopen tot heil en zegen der gemeente.

Het volgende Nachtmaal, zo de Heer wil, zal gehouden worden de 2de en 3de April met bazaar en aanneming. De Katechisatie begint Dinsdag, 29 Maart, door ouderlingen L. Marx en M. Basson.

J. P. CRONJé, Ouderl.

Zwartruggens.

Die Gemeente Zwartruggens het weer die voorreg gehad om Nagmaal te vier op die twede Sondag in Januarie. As ons die droogte in aanmerking neem was daar tog maar min gemeentelede wat dit voel, van harte, waarop ek hierdie woorde besig is dit. Die afwesiges het verloor die ernstige vermaning van ons Leraar, waar hy ons hierdie woorde het toegeroep: "Westelik Transvaal, jullie ly aan 'n gevreesde siekte, dit is liefdeloosheid," en waar hy ons die redmiddel vir die siekte aan die hand gegee het was hulle afwesig. Die Leraar was ernstig in al sy preke.

Daar het ook 'n broer en suster wat by die Wederdopers was na ons gekom en na hulle belydenis gedoen het is hulle voorgestel en weer aangeneem in die gemeente. Die eerste Sondag in April 1927 hoop hierdie gemeente, so die Heere wil, om weer Nagmaal te vier. Katekisasie vir die aanneming begin 27 Maart.

A. A. VAN JAARSVELD.

Roos-Senekal.

Die gemeente het sy Nagmaalsviering gehad op die 15de en 16de Januarie 1927. Die opkoms was baie goed (85 waens), sodat dit duidelik geblyk het dat die Kerkgebou hooploos te klein was om die mense te bevat. Ons het die genoeë gehad Ds. T. Dreyer van Standerton en Ds. J. Dreyer van Dullstroom in ons midde te hê. Die voorbereidingsdiens is deur Ds. T. Dreyer gelei en deur Ds. J. Dreyer is by die geleentheid een Br. Ouderling en drie Brs. Diakens in hulle amp bevestig. Met Gemeentevergadering, Saterdagaand is deur Ds. J. Dreyer 37 jonge lidmate voorgestel, Sondagmore is die diens deur Ds. T. Dreyer gelei en deur beide Eerwaardes die Heilige Awendmaal bedien. Sondagmiddag het Ds. J. Dreyer die diens gelei, en aan 25 Kinders die Heilige doop bedien. Sondagaand het Ds. T. Dreyer weer die diens gelei. Al die preke was boeiend. Moge dit strek tot Ere van God en tot heil van dese Sy gemeente. Bly gemoed is ons Maandag hiuswaarts gegaan. Ons Eerskomende Kerkviering sal wees D.V. die derde Sondag in Mei. Wanneer ons hoop weer so'n bevredigende opkoms te hê, en dat die aarde dan weer benat sal wees deur milde reëns an bo.

Dit is hierlangs bitter droog maar die mielies is mooi en veelbelowend.

J. J. REYNEKE, Skriba.

Wolmaransstad.

Op 15 en 16 Januarie het onse Gemeente nagmaal gevier. Ons predikant, ds. Strydom, moes in verband met die afskeid van ds. Wolmarans 'n Zeerust wees, en daarom was Ds. Erasmus van Ventersdorp in ons midde. Die opkoms van die gemeente was goed, maar sou beter gewees het as dit nie so bitter droog was nie, waardeur baie verhinder was. Die preke van ds. Erasmus was boeiend, en is duidelik in Afrikaans gehou. Ons hoop dat die Heer Ds. Erasmus nog lank sal spaar, en ons nog meer keer die voorreg mag hê, om hom te hoor.

F. J. FOUCHE.

Nylstroom.

Op 15 en 16 Januarie het ons die voorreg gehad te Nylstroom Nagmaalsviering te hou. Ons konsulent, ds. J. J. Prinsloo, het Vrijdag die dagtrein gemis, so dat S.W.Eerw. in die nag moes reis. Saterdagmore het ons toe met die werksaamhede begin. Ons sal, om met die beste te sluit, die kerkviering oordink in die volgende orde: "Kerkraads vergaderinge, Gemeente Vergadering, Geestelik werk."

Die eerste kerkraadsbesluit is die bereiking van 'n mijlpaal in die geskiedenis van die gemeente van Waterberg: n.m. "dat D.V. op 22 April in die more om 8 uur te Nylstroom 'n gekombineerde vergadering sal gehou word van die Kerkerade van Waterberg en Potgietersrust, om 'n kombinasie te vorm en predikant te beroep. Ons konsulent, of dit Ds. Prinsloo of 'n ander sal wees, na die Ringsitting op 5 April, sal seker bytyds teenwoordig wees. Ek haal dit hier aan, as 'n versoek, ingeval 'n ander leraar dan Ds. Prinsloo miskien deur die Ring as konsulent word aangewys. Die Kerkraad van Potgietersrust is uitgenooi, maar ek dink dit sal baie goed wees, as die konsulent van P.Rust—dit sy Ds. Barger of by vervanging, sy opvolger—ook daar sou wees. Die Kerkviering te Nylstroom en P. Rust is op dieselfde datum bepaal, met die oog op dié werksaamhede. As die Leraars (Konsulente) Donderdag-aand die 21ste begin op Pretoria, is hulle op tyd. Die Kerkraad van P.Rust sal ook Donderdagaand daar begin dan kan Konsulent en Kerkraad van P.Rust Vrydag met die dagtrein weer terug na P.Rust. Verder is ingevul die jaarverslag vir die Ring. Besluit dat aannemelinge voortaan ook die note: B. Mol en B.Duur moet ken. In die tussen dienstyd mag deur jong mense in die Kerk alleen Psalms en Gesange gespeel en gesing word, (nie ander liedere nie). Op ingekome skrywe stem die kerkraad saam met die Alg. Komm. dat die Predikant se salaris nie minder as £500 behoort te wees nie. Afskaffing van "Gewetens Klousule" is na ernstige bespreking, vir kennisgewing op sy gelê.

Gedenksteen, Ds. Goddefroy is uitgestel tot April Kerkviering, wanneer 'n groot opkoms verwag word. Pastorie bou sal ook April maand begin. 'n Erf is aangekoop, geld, stene en ander bou-materiaal gekollekteer; maar nog nie voldoende nie.

Op die Gem. Verg. is herkies as—

Ouderlinge: J. A. van Staden, M. J. Oosthuizen en N. H. T. J. van Heerden.

Diakens: C. W. H. Boshoff, J. D. Viljoen; S. P. Viljoen.

Gekies, Diakens: D. Rossouw in plaas van G. P. Pretorius, W. Botes in plaas van W. J. Badenhorst.

Die noodsaaklikheid om die note te ken is deur die Voorsitter duidelik aangetoon, en op treffende manier as voorbeelde die heerlike en goedbekende Ps. 139 en 23 geneem; veral die laaste wat onberym deur klein kinders kan opgesê word; maar ons kan dit nie sing nie. Ons kan ongeveer 22 uit die 150 Psalms sing en van die Gesange nie 40 nie. As die note nie geleer word nie, dan stel Waterberg voor, om 'n dun Psalm en Gesangboek te laat maak, van die sê maar 61 Psalms en Gesange, waarvoor sal ons dan so 'n dik boek saam dra. Laat skaamte ons aangesig bedek en laat al die gemeentes dit aanvat om die note te leer, so dat ons al ons sielsgevoelens kan uitsing.

Die opkoms was bevredigend, maar nie groot nie. Die kerkraad was amper voltallig; 17 kinders is gedoop. Die prediking was: Voorbereiding, Ps. 51:19: "De offeranden Gods zijn een gebroken geest"—daar is ons gemaak—as die verlore seun of die Tollenaar. In die Nagmaalsdiens: Hebr. 12:2, "Jesus, die schande veracht heeft"—is die Heiland as ons plaasvervanger—skande vir ons gemaak—gewillig de skande veragtende; daar is ons duur gekoop. In die Dankseggingsdienst: 2 Tim. 2:19, "Een iegelik die den naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid." Daar is ons gewys op die regte dankbaarheid, wat ons deur woord en daad moet toon in ons lewenswandel.

Die slotdienst was naar aanleiding van Sondag 41, uit die Heidelbergsche Katichismus. Die preek was baie passend vir die teenswoordige tyd. S.W.Eerw. het in besonderhede aangetoon, hoe binne en buite die huwelik, deur getroudes en verloofdes, deur oud en jong, deur woorde, gebare en dade, sedelik die lewensgeluk verwoes word. Die prediking was in passende volgorde en hoogs-ernstig. Mag dit veel vrugte dra.

Dit spyt ons te verneem dat Ou Vader Wolmarans nog ernstig krank is; ook uit Waterberg styg die bede op, dat die Heere hom ten goede naby mag wees.

Zanddrift, 20/1/27. HERM. WILLEMSE.

Standerton.

Op 22 en 23 Januarie het ons weer nagmaal gehad. Ds. Venter het ons Leraar kom help; hy het Saterdagmiddag, Saterdagaand, Sondag voormiddag en Sondagaand gepreek. Ons het verwag die opkoms sal nie te groot wees nie omdat dit hier so vreeslik droog was, maar tog was die kerk altyd vol. Die gemeente het besluit om in April met die nagmaal basaar te hou. Ons het nog £250 skuld en die wil ons graag betaal. Ouderling Gert Grove het as ouderling bedank omdat hy van plan is weg te trek uit sy afdeling. Br. Jacobus Meyer is in sy plek gekies. Een nuwe afdeling is gestig by Platrand. Daar is Br. Ben Snyman as Ouderling en Br. Leonard Stoop as Diaken gekies.

Die Kerkraad was op drie na voltallig; ons hoop met April nagmaal sal almal kom, en ook die hele gemeente. Die preke was deurgaans baie ernstig. Sondag het plekke mooi gereën, ons wil maar hoop op meer. Tien lede van ander Kerke het weer aangesluit. A. V.

Erasmus.

Dit was dae van feesvreugde wat die gemeente deurgemaak het vanaf 21-23 Januarie, want na 'n vakature van byna drie jaar is die leemte opgevul deur die bevestiging van Proponent Rautenbach as haar herder en leraar.

Nieteenstaande die vreeslike droogte wat heersende was, was die opkoms buitengewoon groot. Reeds Woensdag was daar etlike tente op die plein en Donderdag het die waens letterlik van al kante ingestroom. Die getal waens om die kerk is geskat op plus-minus 200.

Donderdagaand en Vrydagmore is die feesstemming nog verhoog deur 'n verkwikkende reën, wat deur almal met dankbaarheid ontvang is.

Om 10 uur v.m. Vrydag is Prop. Rautenbach ongeveer 5 myl van Erasmus ingehaal deur verskeie motorkarre. Voor die hoofdeur is die skare opgestel en word Prop. Rautenbach binnegelei deur Ds. Barger, Dr. Fourie en die ontvangskomitee en neem plaas op 'n trollie, vir die doel daar getrek.

Ds. Barger is die eerste aan die woord, laat sing Gez. 96, doen 'n bebed en heet daarna in 'n boeiende toespraak die nuwe leraar van harte welkom. Dit is vir die gemeente 'n groot, onvergeetlike en blyde dag. Die gebed van die gemeente is verhoor en God het in die herderloosheid voorsien. Ds. Rautenbach het 'n groot taak op hom as leraar van een van die oudste en grootste gemeentes van die Herv. Kerk. Hy moet nie moedeloos word in dae van teenwerking en teleurstelling nie, maar volhou tot die einde, wetende dat hy arbeid in die diens van sy Heer.

Na die toespraak van Ds. Barger word Ds. Rautenbach 'n adres aangebied namens die gemeente en word gelees deur die skriba-ouderling Br. J. J. Prinsloo. Aangenaam is dit vir die gemeente om Ds. R. as haar herder en leraar welkom te heet. "Niemand verachte uwe jongheid" U taak is nie lig nie en die gemeente waardeer dit dan ook dat u 'n beter toekoms verlaat het om haar te bearbei.

In sy antwoord sê Prop. Rautenbach dat dit vir hom oomblikke van groot blydskap is, want dit is die verwesenliking van sy lewensideaal. Altyd het hy gevoel dat sy werkkrag in die Herv. Kerk lê. Weens jeugdige ouderdom moes hy in 1923 sy lewenstaak uitstel en in loop van tyd het hy al begin dink dat hy nooit weer in die Kerk sou gaan werk nie, maar toe kom die beroep na Erasmus en maak weer sy lewensideaal wakker. Hy is dankbaar om met Kerkwerk 'n aanvang te kan maak. Hy het 'n aangename werkkring verlaat maar is vol moed vir die taak wat hom wag in die oudste gemeente van die Kerk. Hy gaan hard werk en hoop op hartelike saamwerking. Verder spreek Prop. Rautenbach sy blydskap uit dat sy ouers teenwoordig is. Aan niemand anders is hy meer dank verskuldig vir sedelike en geldelike ondersteuning.

Vervolgens kom Dr. Fourie, die vorige leraar, aan die woord en sê dat hy saam met die gemeente bly is. Hy is bly dat die gemeente 'n Predikant kry wat meer afweet van boeke as van beeste. Ds. Rautenbach sal nie verroes nie, daar hy 'n man is van studie.

Dr. Fourie wys daarop dat in sy tyd te Erasmuse weens skaarste van predikante hy meer moes werk in die belange van die kerk in die algemeen as in die belange van die plaaslike gemeente En hierin het die Kerkraad hom nooit gehinder nie. Die nuwe predikant kan egter nou andersom te werk gaan, daar die predikanteskaarste verby is.

Dr. Fourie dink vandaag terug aan 21 Januarie 1911 toe hy op 'n bokwa ingeseën is. Dit is vir hom 'n teken dat die Herv. Kerk nie beperk is tot mure nie. "Ons is bokwa-mense." Herv. Kerk is 'n geestelike gemeenskap met 'n prinsiepe waarna sy leef en wat sy volg.

Hierna bedank Prop. Rautenbach Dr. Fourie vir sy simpatieke woorde en sluit laasgenoemde die verrigtinge deur te laat sing Ps. 146 vs. 1.

Om 11 uur v.m. vind die ontvangs deur die Kerkraad plaas op die stoep van die pastorie, waar deur die susters koek en tee bedien word en waar alle offisiële verteenwoordigers teenwoordig is.

Ouderling J. P. Prinsloo heet Prop. Rautenbach namens die Kerkraad welkom. Hulle is bly om weer 'n staande leraar te hê en beloof hartelike saamwerking.

Hierna lees Ds. Barger 'n brief voor van Ds. du Plessis waarin hy sy spyt betuig dat hulle niemand offisieël kon afvaardig nie; hy wens die gemeente geluk en heet die nuwe leraar welkom.

Vanweë die Ned. Herv. of Geref. Gem. bring Oudl. P. A. Viljoen die welkomsgroet oor en spreek die hoop uit dat hulle hartelik sal saamwerk.

Student J. J. Prinsloo kom vervolgens aan die woord en wens namens die Teologiese studente Ds. Rautenbach Gods rykste seën op sy werk toe. Hy herinner aan hulle leuse "Bewaar het pand uw toevertrouwd.' '

Onderwyser Ortlepp praat namens die skool en hoop dat Ds. Rautenbach baie sal doen aan skoolsake en vertrou dat die Herv. kinders in die skool gou sal vermeerder.

Die Vader van Prop. Rautenbach kom nou aan die woord en sê dat hulle innig bly is. Hulle gebede is verhoor en die begeerte van sy moeder is vervul dat een van hulle seuns sou predikant word.

Hierop antwoord Ds. Rautenbach op seer gepaste wyse, terwyl oudl. J. J. Prinsloo daarna 'n woord van dank aan almal rig, waarmee die verrigtinge hier 'n einde neem.

Vrydagaand was daar Gemeentevergadering. Die Kerkgebou was stampvol, en met algemene stemme het die Gemeente besluit om saam met die Kerkraad die oproep van die Algemene Kommissie in verband met die oprigting van 'n gedenkteken vir Ds. Goddefroy te steun, en aan die end van die Gemeentevergadering is daar 'n spesiale kollekte vir hierdie doel gehou, wat 'n flink som opgebring het.

Saterdagmore is die plegtige inseëning, gelei deur Prof. Dr. Greyvenstein, wat 'n boeiende en indrukwekkende rede uitspreek na aanleiding van Jes. 40 vs. 3.

Die profeet siet 'n verwoeste Jerusalem waar vroeger alles so heerlik was. Die heerlikheid van Israel is verwoes en die volk is verstrooi. Israel se vyande juig. Maar as die maat van besproewing vol is, dan is die uur van bevryding naby. Sion moet verkondig—U Koning kom om sy volk te verlos. Die profeet bring 'n boodskap van troos. Vertroosting is behoefte van elke mens. Al Gods dienaars moet troosters wees. Om vertroosting deelagtig te word moet God self tot sy volk kom. Die kloof tussen hemel en aarde moet gedemp word. Daar moet 'n weg in die wildernis gebaan word vir onse God. God self het die weg berei, maar deur die sonde van die mens is daar allerhande beletsele en hindernisse op die weg gelê. Dienaars moet hierdie beletsele uit die weg ruim. Ook Ds. Rautenbach is geroep om die weg te baan, om die puin weg te neem. Hy moet die weg baan deur te predik die feit der versoening. Elke dienaar moet voel dat hy deur God geroepe is tot die prediking van versoening. Ons moet almal wegbereiders word in die gees: "Hy moet wassen, ik minder worden."

Na die rede lees die bevestiger die formulier en vra die gebruiklike vrae. Hierna gaan Dr. Greyvenstein op die verhoog voor die Kansel en word gevolg deur Ds. Rautenbach en ander predikante.

Aan die handoplegging neem deel Dr. Greyvenstein, Dr. Engelbrecht, Dr. Gemser, Ds. Brandt, Dr. Fourie, Ds. Barger, Ds. Oosthuizen, Ds. J. Dreyer en Ds. Vermooten. Na die uitspreek van 'n seënbede deur elke leraar neem die plegtigheid 'n einde.

Ons moet hier spesiaal melding maak van die teenwoordigheid van Dr. en Mevr. Hugo, Ds. R. se vroeëre professor en kollega.

Saterdagaand om 7.30 hou Ds. Rautenbach sy intreerede na aanleiding van 1 Tim. 1 vs. 15.

Hy het by die inseëning beloof om met Gods hulp te volvoer: (1) Die verkondiging van Gods Woord; (2) Voorbidding by openbare godsdiensoefeninge; (3) Bediening van die Sakramente; (4) Handhawing van die tug.

Vanaand wil hy die een en ander behandel na aanleiding van sy teks in verband met die verkondiging van die Woord en daarby vra:

(a) Hoe moet ons die Evangelie verkondig? Ons moet dit verkondig as iets seker en gewis, ons glo aan die Evangelie en is seker van die waarheid daarvan omdat dit is: (1) 'n openbaring van God; (2) Dit word bevestig deur wondere; (3) Omdat dit sy getuienis in sigself dra; (4) Omdat dit haar krag laat blyk het in die hart van die mens.

(b) Ons moet die Evangelie verkondig as 'n gewone en bekende waarheid.

(c) Ons moet die Evangelie preek as 'n waarheid wat almal aangaan.

B. Wat moet ons preek?

1. Die Evangelie van die persoon Christus.

2. Dit moet wees die Evangelie van die goddelike besoek op aarde.

3. Ons moet preek die Evangelie vir sondaars.

4. Ons moet preek van 'n afdoende verlossing.

C. Waarom moet ons die Evangelie preek?

(a) Dit verskaf ons verlossing en saligheid.

(b) Ons het dit verkry om aan ander te verkondig.

Na afloop van die preek bedank Ds. R. almal wat teenwoordig is en in die besonder diegene wat van elders oorgekom het as verteenwoordigers of in ander hoedanighede.

Sondag vind die dienste soos gewoonlik plaas.

Nagmaal, Ds. Brandt—Jes. 55 vs. 6d.

Nabetragting, Dr. Engelbrecht—Zach. 8 vs. 23.

Kinderdiens: Ds. J. Dreyer.

Sondagaand neem Ds. Barger afskeid as konsulent met die woorde van Paulus 1: "Wie zal ons scheiden van die liefde van Jezus Christus?"

Na die diens word Ds. Barger bedank deur Ds. Rautenbach en oudl. N. M. Prinsloo.

Ouderling Prinsloo het daaraan herinner, hoe Witfontein en Middelburg (en ook Standerton) in 1886 gekombineer het en saam vir Ds. Goddefroy uit Holland beroep het. In die tyd van vakature het Middelburg en Erasmus (= Witfontein ook weer saam gewerk, deurdat Erasmus deur Middelburg se predikant bedien is.

OVERDENKING.

Welgeborgen.

> Indien gij een zoon zijt, zoo zijt gij ook een erfgenaam van God door Christus, Gal. 4 : 7b.

De rijkdom van een geloovig mensch is groot. Hij kan maar moeilik zijn bezit natellen. Die rijkdom is ook zoo verscheiden. Hij kan maar moeilijk de geschikte beelden vinden, om haar voldoende te beschrijven. Waarom zou Paulus het niet eens doen met een beeld uit het privaatrechterlijk leven? Hij heeft wel meer pijlen op zijn boog om het Christenhart te treffen tot dankbaarheid, en den buitenstaander tot jaloerschheid. Waarom deze pijl ook niet eens uit den welgevulden koker gehaald? Waarom zouden wij den daktekst voor vandaag uit ons kerkelijk jaarboek niet voor elkander gebruiken vandaag om ons onzen rijkdom weer eens voor den geest te brengen?

„Indien zoon, dan ook erfgenaam". Het is het rijke voorrecht van den zoon, dat hij erfgenaam is. De zoon, de rechtgeaarde, maakt niet zoo scherp onderscheid tusschen wat van hemzelf is, en wat van zijn vader is. „Kind, al het mijne is het uwe," zegt de vader. En dat weet de rechtgeaarde zoon ook wel, ook wel zonder dat de vader het met zooveel woorden zegt. Ik wil niet zeggen, dat het den zoon altjd scherp voor den geest staat dat hij erfgenaam is; de zoon vindt 't allicht een weinig onkiesch om er te veel en te helder over te denken; 't was ook eerst, toen zijn zoon dreigde een verloren zoon te worden, dat de vader het met zooveel woorden zeggen moest. Maar intusschen is 't toch waar: „indien zoon, dan ook erfgenaam"; de rijkdom van den vader, is de rijkdom van den zoon.

Het is voornamelijk nog een toekomstig bezit, een rijkdom in hope voor den zoon. 't Staat nog alles op naam van den vader, 't is nog alles in handen van den vader; er kan nog veel gebeuren; er ligt nog veel tusschen de aanvaarding van het bezit van den vader door zijn zoon. Rijkdom in hope, want de zoon kan 't zóó slecht aanleggen, zoo ontaarden, dat de voorgestelde rijkdom hem ontgaat, 't beloofde hem onthouden moet worden.

Toch is dit een uitzonderingsgeval; de regel is : ,,indien zoon, dan ook erfgenaam''; indien de vader rijk, dan ook de zoon rijk, in hope.

Toch niet enkel in hope. Van de rijkdom van den vader, geniet de zoon nu al mede. De rijkdom van den vader legt nu reeds voor de oogen der menschen een stralenkrans om 't hoofd van den zoon. De zoon wordt geacht, als zoon van een rijken vader, ook al bezit de zoon zelf nog feitelik niets. En niet alleen, dat in de oogen der menschen de rijkdom van den vader nu al in zekeren zin geldt als 't sieraad van den zoon, persoonlijk geniet de zoon nu ook reeds van 't bezit van den vader. ,,Kind, gij zijt altjd bij mij, en al het mijne is het uwe.'' Doordat het kind 't leven met zijn vader deelt, geniet hij evenzeer als de vader, misschien meer nog dan de zorgende vader, van zijns vaders goederen, als hij maar een rechtgeaarde zoon is. De erfenis is niet enkel in hope. Ook hierom, omdat de erfenis uit meer dan geld en goed bestaat. Gelukkig laten de vaderen de kinderen ook geestelijke goederen na. De opvoeding drukt een stempel op de kinderen van 't huisgezin. De onkreukbare eerlijkheid van den vader, de teere vroomheid van de moeder zijn ook, kunnen ook een erfenis zijn, een erfenis waarvan bij 't leven van de ouders reeds kan worden genoten.

"Indien zoon, dan ook erfgenaam.'' Er is zulk een nauwe band tusschen vader en zoon, ouder en kind. Zoo zelfs, dat er van een recht gesproken kan worden. Rechtens is de zoon erfgenaam. 't Zal den vader moeilijk vallen, dan zoon te onterven. 't Rechtsbewustzijn komt er tegen op, ook al zou er met teerdere dingen als liefde niet gerekend worden. Is de zoon eenmaal als zoon erkend, dan en sterk ten opzichte van 't bezit van den vader. en sterk ten opzichte van 'a bezit van den vader. Hoog mag hij daarom 't hoofd dragen; de rechtgeaarde zoon van een rechtgeaarden rijken vader.

En nu mag dit alles betrokken worden, op de verhouding van ons tot God. De geloovige mensch is voor God een zoon, en God is hem de Vader. 't Heeft lang geduurd in de geschiedenis van ons geslacht, voordat dit met volkomen zekerheid en persoonlijke innigheid is uitgesproken onder de menschen. De volkeren hebben 't eeuwen lang met minder moeten doen. Maar in het Nieuwe Testament daar staat het zwart op wit, en in Jezus Christus heeft 't onder ons gewoond, 't getuigenis Gods, dat er een Vader is in de hemelen, en dat er op de aarde kinderen Gods zijn.

Welnu, voor dezen geldt dan 't woord van den Apostel in allen omvang : ,,indien gij een zoon zijt, zoo zijt gij ook een erfgenaam van God''; indien gij op die wijze, in dien zin een zoon zijt, een zoon n.l. van den hemelschen Vader, dan zijt ge ook Gods erfgenaam.

Dan zijt ge dus rijk. Luther met zijn hartelijk, kinderlijk geloof, zegt in zijne Tafelgesprekken, als hij denkt aan het Vaderschap Gods : ,,als God, die hemel en aarde en alle creaturen geschapen en in zijn hand en macht heeft, mijn Vader is, dan ben ook ik een heer van hemel en aarde, dan is Christus mijn broeder, en alles het mijne; dan moet Gabriel mijn knecht, en Rafael mijn voerman zijn, en alle engelen mijn dienaren in mijne nooden, want zij zijn mij van mijn hemelschen Vader gegeven, opdat zij mij op mijn weg behoeden, opdat ik niet ergens mijn voet aan een steen stoot.''

Wel is het nog meest een rijkdom in hope. Ook de zonen Gods zuchten nu nog in zichzelven, als wisten ze van armoede niet, hoe ze door de wereld kunnen komen. En wonderbaarlik, deze zonen Gods zijn nog ,,verwachtende de aanneming tot kinderen'', ze kunnen hun eigen zoonschap nog dikwijls nauwelijks gelooven, laat staan de zekerheid van hun beërven van de rijkdommen Gods. Maar intusschen houden zij 't toch daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waardeeren tegen de heerlijkheid, die aan hen zal (let wel : zal) geopenbaard worden. Ze gelooven het zoo zeker, dat hun depositum bij God zoo wel vertrouwd is, dat al Gods kapitalen wel voldoende borgtocht zijn voor hun eeuwige rijkdom, ook bij hun huidige armoe.

Als ze zich maar goed op de rijkdom huns Heeren bezinnen, dan weten ze wel beter dan hun kleingeloovig hart hun wijs wil maken. Dan gevoelen ze zelfs, dat hun rijkdom niet enkel in hope is, haar ook al ten deele aanwezig.

Want de Heer wordt niet alleen als een toevlucht ervaren maar ook als een deel, niet enkel als een schuilplaats, maar ook nu reeds als een vast en rijk bezit. En de Geest Gods roept gedurig in hun hart 't Abba, Vader, als ze dreigen in ongeloovigheid te verzinken. Zoo ontwaken ze telkens opnieuw tot 't genot van hun zoonschap.

,,Indien zoon, dan ook erfgenaam.'' Ook dit erfgenaamschap is een zaak van recht. De geloovige durft gaan pleiten voor Gods rechterstoel, pleiten op Gods beloften, pleiten op Christus' werk. In heilige overmoed bijkans, komt hij op voor 't recht op de erfenis. En zoo wil 't de Vader die in de hemelen is. Want Hijzelf geeft ons het woord : ,,indien ge een zoon zijt, dan zijt ge een erfgenaam''.

Toch worden we wel voor overmoed bewaard; door dat woordje: ,,indien''. We gelooven 't gaarne: indien een zoon, dan een erfgenaam. Maar nu: indien niet een zoon! Indien niet een zoon, indien we nu eens geen kinderen Gods waren, dan was al die heerlijkheid ineens en volkomen weg voor ons. En is 't wel zoo zeker, dat wij Gods kinderen zijn? Zou 't niet gemakkelijker te bewijzen zijn, dat er meer voor pleit, dat we 't niet zijn.

Indien niet een zoon: "het zou zijn gelijk wanneer een hongerige droomt, en ziet, hij eet, maar als hij ontwaakt, zoo is zijne ziel ledig''. Zooveel heerlijkheid voorgesteld—en dan niets dan een ledige ziel; zoo rijk gewaand, en dan zoo arm!

Er is een trekje nog in 't tekstwoord, dat we over 't hoofd zagen. 't Zijn de simpele woordjes ,,door Christus''. Het is de oplossing van alle vragen van zielsbenauwdheid. Door Christus is deze heerlijkheid van 't zoonschap en 't erfgenaamschap geopenbaard; voor Zijn aangezicht leert ge 't gelooven; in Zijn gemeenschap kunt ge 't blijven gelooven. Zonder Hem is 't ,,droomen''. Met Hem is het ,,eten''.

Hij geeft mij brood en beker,
'k Ben van Zijn liefde zeker;
Hij is mijn hoop.

B. GEMSER.

20.1.'27.

OVERAL OVER.

Bij de bevestiging van een leraar wordt volgens het formulier daarvoor de volgende vraag gedaan:

> ,,Of gij gevoelt in uw harte, dat gij wet-
> ,,telijk van Gods gemeente en mitsdien van
> ,,God zelven, tot dezen heiligen dienst be-
> ,,roepen zijt.''

Bij het afleggen van het proponents-eksamen bij de Nederlandsch Hervormde Kerk in Nederland en bij de Nederduitsch Gereformeerde Kerk in Z.-Afrika, moet de kandidaat, als hij geslaagd is, verklaren, dat hij niets gedaan heeft, of met zijn medeweten niets door iemand gedaan is, om hem een beroep te bezorgen, en beloven dat:

Hij later ook zulks niet zal doen of toelaten, dat iets voor hem daarvoor gedaan wordt.

Wij vernemen, dat er geruchten zijn, dat in onze kerk wel gewerkt wordt voor beroepen of aanstellingen. Op geruchten willen wij nu juist niet afgaan, maar aangezien het mogelik gebeuren kan, willen wij er op wijzen: vooreerst, dat deze manier van doen in strijd is met de af te leggen belofte, en de leraar, die het gedaan heeft, tot een meinedige maakt; en ten twede, dat hij het leraarsambt vernedert, en tot een baantje om geld te verdienen maakt, en dus de beroeping van Godswege miskent. Onze kerk moet daartegen waken.

In de Hervormer van 23 Januarie lezen wij een berichtje over de Nachtmaalsviering te Schweizer-Reineke. Daarin wordt medegedeeld, dat Ds. Strijdom de plaatselike predikant, Ds. Venter, behulpzaam zou zijn. Hij heeft echter alleen één dienst waargenomen, daar hij een zere keel kreeg (jammer voor hem, en wij hopen, dat hij weer beter is.) Toen hebben èn de predikant van de Ned. Herv. of Geref. Kerk èn van de Gereformeerde Kerk elk een dienst waargenomen. Was de predikant van onze kerk, Ds. Venter, dan ook lijdende aan een zere keel?

Wij begrijpen niet, waarom bij elk Nachtmaal twee leraars moeten zijn. Dat dit geschiedt bij de zó drukke bedieningen in April of in Oktober met aanneming en al wat er bij komt, is te verstaan. Nog minder begrijpen wij, waarom de leraars der andere kerken gevraagd zijn. Kunnen wij dan niet op eigen benen staan en ons eigen werk doen? Dat mengen en dooreen werken van de leraars van de verschillende kerken is bij de kerk zelf een teken van zwak geestelik leven, en een uitwissen van alle eigenaardigheden, en bij de leraars een zoeken van gunst bij sommige mensen, die dat door mekaar knoeien o zo mooi vinden. Laten we toch meer ons zelf zijn. Wij menen, dat de kerkeraden in deze vermenging sterker moeten optreden, en het tegengaan.

Is men dan zoo zwak, en vindt men dit door mekaar boeren dan zo mooi?

Bij het nazien van ,,Het Kerkblad'' van 18 Januarie 1927 is mij opgevallen, hoeveel familie-advertenties daarin zijn geplaatst (Geboorte-, Verloving-, Huweliks- en Doodberichten) niet minder dan twee bladzijden vol, in verhouding meer dan in ,,De Kerkbode''.

Waarom maken onze kerkleden en lezers van ,,De Hervormer'' ook niet zo? 't Is dikwijls heel moeilik om aan familie en vrienden zulke berichten te laten krijgen. Gevolg van die nalatigheid is, dat de familie en vriendschapsband slap wordt en eindelik geheel afbreekt. Nu zovele van onze mensen in Begrafenisfondsen zijn en de onkosten bij die gelegenheid heel weinig, kan men gerust voor zo'n advertentie iets uitgeven. 't Is ook goed voor de instandhouding en bloei van ,,De Hervormer''.

Dat er niets nieuws onder de zon is wordt voor de duizendste maal, ja meer nog, bewezen door onderstaand uitknipsel van „De Burger" van 12 Jan. 1927:

Het huis van Isadora Duncan, nabij Parijs, dat zij wegens schuld verkopen moest, is door 'n aantal harer vereerders teruggekocht en haar aangeboden.

100,000 francs waren er voor nodig. Donderdagavond had men dit nog niet bij elkaar, maar op 't laatste ogenblik maakte 'n jonge Italiaanse kunstkenner door 'n flinke bijdrage de 100,000 vol.

Het huis zal niet meer door Isadora Duncan zelf gebruikt worden, maar er zal 'n „Isadora Duncan Memorial School" in gevestigd worden, waarin onder leiding van de beroemde danseres zelve, 'n aantal kinderen van alle landen, onderwijs in de danskunst zullen kunnen ontvangen.

Voor het Gouden Kalf in Mozes' dagen, geeft het volk goud (oorringen der vrouwen, zonen en dochters) maar voor de tabernakel en de tempel in de dagen der profeten wordt geklaagd, dat er niet voor de dienst van Jehovah gezorgd wordt.

In onze dagen is 't evenzo. Voor bioskopen, teaters, hotels is er altijd genoeg, voor de dienst des Heeren is er altijd tekort.

EEN KORT BEZOEK AAN DE DIAMANTVELDEN BIJ LICHTENBURG.

Omdat ik toch te Lichtenburg was, nam ik de gelegenheid waar, van daar naar de diamantgraverijen te gaan. Mijn gastheer, Ds. Alers, was zo vriendelik mij in zijn motor daarheen te rijden.

Het pad daarheen, vroeger zeer stil, omdat er tussen Lichtenburg en Malepo bijna niets anders is dan kaal klipveld en slechts een enkele plaats, was nu erg levendig, vol motor-karren, motor-lorries en motorrijwielen of bicycles. Daar het in een paar weken niet hard geregend had en de rijtuigen het pad stof hadden gereden, was dit zeer slecht en zo stoffig, dat we bijna niet konden zien.

Door allerlei oponthoud waren we laat in de namiddag gaan rijden en zijn we niet verder gekomen dan Bakersplaats. Nabij gekomen was het eerst wat wij zagen, een groot wiel, dat boven alles uitstak, dan een tamelik zink gebouw, dat een kerk was, en een kleiner, dat als school dienst deed. Er waren twee lange, brede straten, vol motors van allerlei soort, met allerlei winkels van blanken en Indiërs, die zeer vreedzaam naast elkander stonden. Hier en daar was ook een schoenmakerswerkplaats, de baas waarvan en naturel was. Deze winkels waren tamelik groot en een mens kon er alles kopen wat nodig was: vlees, vis (in blikken en vers), brood, melk, groenten, klerasie, ijzergoed, breekgoedjes, schoenen, riemen en gereedschappen zoals pikken, boren en hamers.

Er waren thee- en koffiekamers, die er heel netjes uitzagen. Een ervan, waar wij lekkere thee dronken, was met allerlei gekleurd papier en gekleurde lampen versierd, omdat er 's avonds gedanst zou worden. Een jong meisje was in een afzonderlik kamertje daar bezig met het scheren van mannen: een jonge man verkocht daar een krant, —"The Diggers News",—die verleden week het eerste nummer had laten verschijnen. Kantiens heb ik niet gezien, wat evenwel niet wil zeggen, dat er geen sterke drank wordt gedronken. Men kan het gemakkelik krijgen in Lichtenburg. Deze theekamer, boven genoemd, heeft een tijdlang Zondags dienst gedaan als kerk.

Eigenaardig was het kampje van de kopers die lisentie moeten hebben; het waren alle kleine, heel kleine vierkante zinken kamers, die zeer ordelik in een vierkant waren geplaatst, dat een plein vormde. Elke kamer had een riet aan de ene kant vóór vastgemaakt, waaraan een vlag werd gebonden, als de koopman er was en droeg de naam van de eigenaar. Sommige hunner zijn daar elke dag, anderen vertoeven daar drie dagen per week; zij komen daar 's morgens en logeren òf in een hotel op de delvery, of brengen de nacht door in het dorp. Dit is dan ook helemaal vol; daar er geen voldoende plaats is in de hotels, zijn ook door de inwoners van 't dorp al hun spaarkamers verhuurd.

Lichtenburg, vroeger een doods, stil dorpje, is nu erg levendig. Er wordt veel gebouwd, zelfs een nieuw hotel, maar de meeste gebouwen zijn van zink.

De plaats, waarop het kamp is, is reeds op verschillende gedeelten omgegraven; het moet in donker gevaarlik zijn om te lopen, daar men heel licht in een gat vallen kan. De losse grond wordt door water in een ronddraaiende machine behandeld, waarin de diamanten achterblijven. Sommige mensen doen heel goed. Ik weet van iemand die in een korte tijd £3500 gemaakt heeft en vele anderen hebben ook tot £5 à 6000 gevonden. Anderen hebben niets gemaakt en keren met ledige geldbeurzen weer naar huis, en moeten bij de magistraat vragen om een spoorwegkaartje huistoe of voet slaan, soms 40 à 50 mijlen en meer.

Het viel mij op dat er weinig vrouwen en kinderen waren. Dit is maar goed ook, want een geestelik en lichamelik gezonde atmosfeer is er niet. De hutten of zogenaamde huizen zijn klein, van zink

gemaakt en tonen allerlei kleuren: van oud ijzerroest (bruin) tot rood geverfd, soms de tekenen van vuur dragend. Enkelen zijn van oude zakken gemaakt, die natuurlik overdag vreselik heet, 's nachts soms koud, bij regenweer binnen en buiten nat zijn. 't Schijnt of de naturellen maar dikwijls in de gaten liggen. De naturellen laten zich goed betalen, £4 en meer per maand. Zij moeten ook hard werken, evenals de blanken, die geen geld hebben en ook geen verstand genoeg om helpers te huren, of vrezen dat die helpers zich zelven ook met diamanten zullen helpen.

Er wordt elke Zondag in de kerk dienst gehouden: 's morgens, 's middags en 's avonds door een leraar van de Hervormde Kerk, van de Hervormde of Gereformeerde Kerk of van de Gereformeerde Kerk, en meestal leesdienst door een ouderling. Wanneer dus beweerd wordt, dat de Kerk zich deze mensen niet aantrekt, is dat onwaar. Ook is er een school, wel geen grote, voor de kinders. Daar alles slechts tijdelik is, zijn èn kerk en school slechts zinken gebouwen.

v. B.

ONS GEMEENTES IN OOS-AFRIKA.

Gedurende die maande November en Desember het ek die geleentheid gehad om die gemeentes van ons kerk in Oos-Afrika te besoek. Op 2 November het ek na 'n voorspoedige seereis in Mombasa aangekom, gelukkig in tyd vir die trein wat nog dieselfde dag na die binneland vertrek het.

Daar ek eerste die gemeente Van Rensburgsrust by Eldoret in Brits Oos en daarna die gemeente Arusha in Duits Oos wou besoek, kon ek direk deurreis na Eldoret; 'n reis van twee dae en twee nagte. Die treinreis sou uiters vervelend gewees het, als dit nie was dat die treinspoor deur sulke pragtige landstreke gaan, en vir die groot troppe wild wat mens langs die spoor sien wei. Vir iemand wat wildebeeste, kamele (geraffes), Kwaggas, ens., nog net in 'n dieretuin gesien het, is dit werklik interessant om die diere in groot troppe langs die treinspoor te sien wei. Maar nieteenstaande al die besienswaardigehede langs die pad was ek haastig om aan die einde van die reis te kom en kennis met die gemeente te maak.

Ek moet erken dat ek my nie al te rooskleurige voorstellings van die toestand van die gemeente gemaak het nie. Ek het verwag om 'n arm verwaarloosde klompie mense te ontmoet. Ek het gemeen dat ek 'n klein gemeentetjie sou vind, wat 'n sukkelende bestaan voer.

Op die laaste stasie voor die trein by Eldoret kom het die twee ouderlinge van die gemeente, die twee broers Steenkamp, my kom ontmoet, en nadat ek met hulle kennisgemaak het, het ek begin vermoed dat ek 'n verkeerde voorstelling omtrent die gemeente had. In plaas van die arm en verwaarloosde mense wat ek verwag het, het ek twee flinke Afrikaners gevind, wat dadelik 'n baie gunstige indruk op my gemaak het.

By Eldoret stasie het Mnr. Hennie van Rensburg my kom afhaal en na ek ook met hom kennis gemaak het, was ek versterk in my vermoeding dat alles beter was as ek verwag het. Met sy moter het dit ons maar 'n kort tydjie gevat om by sy huis te kom. By my aankoms daar werd ek heel vriendelik ontvang deur sy oue vader en moeder Oom Jan van Rensburg en Tant Lettie, en Mev. Hennie van Rensburg.

Oom Jan is die vader van die gemeente. Aan hom meer as aan enige ander persoon is dit te danke dat ons mense daar nie beswyk het vir die aanhoudende jag naar proseliete, deur die Ned. Geref. Kerk. Mens kan dan ook dadelik aan hom sien dat hy 'n man van verstand en deursettingsvermoë is. Wegens sy hoë ouderdom is hy nou nie meer ouderling nie, maar sy belangstelling in die gemeente en in ons kerk is nog net so groot as altyd. Tant Lettie is 'n egte tiepe van 'n sorgsame ou moeder. Nieteenstaande sy al vyf jaar blind is, is sy nog op hoogte met alles wat in die boerdery en in die huis aangaan. Hoewel haar skoondogter 'n uitstekende huisvrou is, is tant Lettie nie tevrede nie voor sy nie eers die versekering gekry het dat daar 'n stoel en waswater in die dominee se kamer is, en dat die hoenders al kos gehad het, ens. Alles bewyse dat tant Lettie nie gras onder haar voete laat groei het toe sy nog op haar daë was nie. Dit is dan ook onnodig om te sê dat ek die grootste gasvryheid ontvang het van die familie, asook van die hele gemeente gedurende my verblyf onder hulle. Die dag na ek daar aangekom het werd kennisgewings uitgestuur dat die dominee aangekom het, en die Sondag was dit te sien dat die gemeente nog begerig is om die verkondiging van Gods Woord te hoor. Die opkoms was goed. Elkeen wat geweet het van die dienste het gekom en dit het duidelik geblyk dat die kerkgeboutjie heeltemal te klein word, en planne moet gemaak word om die gebou te vergroot. Dit sal seker nie baie moeilik gaan nie, want die gemeente is entoesiasties en die finansiële toestand van die gemeente is beter dan die van die meeste gemeentes hier in Suid-Afrika. Die kerkgebou is so gebou dat sonder veel onkoste 'n vleuel kan aangebou word. Bowedien besit hulle die nodige grond. Daar was genoeg geld in die Bank om die uitgawe van die afgelope jaar te betaal, en laaste jaar het die gemeente besluit om 'n tiende van hulle koringoes aan die kerk te gee. Die oes word nou ingesamel en as die besluit uitgevoer word, sal die kerk ongeveer 500 sakke koring kry. Die prys van koring is £1.8.0. In hierdie opsig is die gemeente 'n voorbeeld vir baie van ons gemeentes hier; viral as ons in aanmerking neem dat die gemeente maar eenmaal per jaar 'n besoek van 'n predikant kry. Dit is seker prysenswaardig dat die mense nog so belangstellend in en ywerig vir die kerk is, en dat die geestelike toestand van die gemeente nog so goed is, soos geblyk het by nadere kennismaking met die gemeente. Die feit dat hullle so verstoke is van vele kerklike voorregte, het nie die mense laat verslap nie, maar veeleer aangewakker om self te sorg waar die kerk nie in 'n geleentheid was om dit te doen nie.

Die Maandag na my aankoms daar het ek begin met huisbesoek en daar die mense naby mekaar woon en diaken Koos Engelbrecht sy moterkar tot my beskikking gestel het, was dit moontlik om in 'n paar dae al ons gemeentelede te besoek. Op drie Sondae het ek die dienste gehou in die kerk op Eldoret, op die laaste waarvan die nagmaal bedien werd. Viral met die nagmaalsviering was die kerk so vol, dat die kinders en jongmense nie kon inkom nie, en daar 'n diens vir kinders en jongmense moes gehou word na die middagdiens. Vier jongmense is aangeneem en agt kinders is gedoop. Op 'n gemeentevergadering is die wenslikheid om 'n eie leeraar te beroep bespreek en eenparig is besluit om te beroep sodra van die gemeente Arusha berig ontvang is dat hulle gewillig is om 'n kombinasie aan te gaan. Daar is ook besluit om 'n afgevaardigde naar die volgende Algemene Kerkvergadering te stuur. Na ek so'n bietjie oor ,,De Hervormer" gepraat het, het sewentien nuwe intekenare hulle name en geld aan my kom gee. Byna elke huisgesin in die gemeente kry nou ,,De Hervormer". Ook hierin is die gemeente 'n voorbeeld vir die gemeentes hier.

Van Eldoret het ouderling Flip Steenkamp, diaken Koos Engelbrecht en ek, met die moter van ouderling Steenkamp naar Thika naby Nairobi gegaan, om 'n klompie van ons mense wat daar woon, te gaan besoek. Ons is die môre ses uur van die plaas van ouderling Steenkamp weg en die aand half sewe was ons by Thika. Daar het ons Mnr. Piet Bekker ontmoet en reëling gemaak vir 'n diens daar. Eers wou ons 'n huisgesin van ons kerk, 65 myl van Thika, by Nyere gaan besoek en dan twee huisgesinne by Nauyuki, 30 myl van Nyeri. Die anderdag môre is ons dan vroeg van Thika weg en vir die eerste dertig myl het alles goed gegaan. Die pad was droog en goed. Maar by Fort Hall het ons berig gekry dat die pad verder byna onrybaar was as gevolg van sware reens. Hierdie Jobstyding was te meer ontmoedigend daar die pad van Fort Hall naar Nyeri oor reusagtige berge gaan. Die pad is uitgekap teen die hang van die berge en soms op die rand van 'n afgrond, wat 'n mens laat duisel as jy afkyk. Elke paar myl maak die pad 'n draai om die punt van 'n krans of om 'n kloof. Die draai is meesal so kort dat 'n moterkar daar net kan omkom, en as die drywer nie baie versigtig is nie, dan staan jy 'n goeie kans om die berg af te rol. As die pad droog is en daar gaan niks verkeerd nie, dan is dit taamlik veilig, maar as die pad nat is, dan...... staan jou hare meeste van die tyd oorent. Diaken Koos Engelbrecht. is egter 'n drywer uit duisend, en die "Rugby Ses", van ouderling Steenkamp het met 'n gebrul van verontwaardiging oor die slegte paaie, sy pad deur die modder geploeë, terwyl ek een oog oop gehou het vir die verruklike skoonheid van die natuur, en met die ander oog opgelet het na 'n plek waar ek kan spring ingeval ons oor die rand van die afgrond gly. Dit was gelukkig nie nodig ie, want diaken Engelbrecht het met behendigheid die weerstrewige moter op die glibberige pad gehou, sodat ons nog vroeg die middag sonder enige teenspoed by Nyeri aangekom het. Verder kon ons egter nie kom nie, daar die pad naar Nayuki onrybaar was. Die nag het ons by Mnr. Jaap Engelbrecht geslaap en die volgende more is ons terug naar Thika.

Daar het ons toe 'n diens gehou en die name van ons gemeentelede opgeneem en ook 'n gemeentevergadering gehou. Op die vergadering is Mnr. Piet Bekker as ouderling gekies en Mnr. J. Daniels as diaken. In die afdeling woon daar negentien lidmate van ons kerk, terwyl daar nog baie ander is wat vroeër aan ons kerk behoort het, maar later oorgegaan het naar die Ned. Geref. Kerk. Die meeste van hulle sal weer terugkom noudat hulle sien dat dit ons kerk erns is met hulle bearbeiding. Die mense woon egter te ver van Eldoret om 'n afdeling van die gemeente Van Rensburgsrust te bly. Dit word deur almal gevoel; en hulle het my dan ook gevra of hulle nie as 'n selfstandige gemeente van Eldoret kan afskei nie. Ek het hulle aangeraai om nog 'n jaar 'n afdeling van gemeente Van Rensburgsrust te bly en eers beter te organiseer. Ek kan egter beslis aanbeveel dat die Algemene Kommissie die predikant wat volgende jaar daarheen gaan, opdrag gee om by Thika 'n gemeente te stig. Dit sal grote uitbreiding van ons kerk beteken. Al die Hervormers wat daar rond woon, het 'n paar jaar gelede nog aan die Ned. Geref. Kerk behoor, hoewel hulle vroeër almal Hervormers was. Hulle het hulle by die Ned. Geref. Kerk nie tuis gevoel nie, en noudat ons kerk hulle besoek, kom hulle terug en as ons eers 'n gemeente daar het, sodat daar nagmaal en doop gereeld bedien word, sal almal weer terugkom.

Die nuwe ouderling Mnr. P. Bekker en sy diaken Mnr. J. Daniels is albei baie fluks en sal seker alles in hulle vermoë doen om die afdeling aan te help en op te bou. Op die plaas van ouderling Bekker staan 'n skoolgebou wat helemaal geskik is om as kerkgebou gebruik te word, sodat as daar 'n gemeente gestig word, daar in die eerste jare geen grote onkoste vir 'n kerkgebou ens. behoef gemaak te word nie. Die gemeentetjie kan dan sonder skuld aangaan en sonder oorhaasting fondse versamel vir 'n grotere kerkgebou. Al wat die mense nou moet hê is die versekering dat hulle voortaan net soos die ander gemeentes daar, deur ons kerk sal bearbei word. Ek het hulle die versekering gegee dat dit altyd sal gedaan word. Hierdie afdeling sal in die toekoms miskien nog die grootste van ons gemeentes daar word, want nie ver daarvandaan begin die Laikipia-distrik, 'n streek wêreld wat vir skaapboerdery so geskik is as 'n mens maar kan begeer. Hierdie distrik is nou oopgesit vir immigrante en ooral het ek mense ontmoet wat daarheen wil trek. Dit sal seker later een van die digs bewoonde distrikte word, en daarom sal dit goed wees as ons kerk daar ook 'n gemeente het, sodat ons mense wat daar intrek nie sal nodig hê om naar ander kerke te gaan vir bearbeiding, en so vir ons verlore gaan nie.

A. OOSTHUIZEN.

Germiston, 17 Jan. 1927. (Word vervolg.)

KERKDIENSTEN.

Piet Retief.

Zo de Heer wil zal op 20 Februarie het Nachtmaal gehouden worden door Ds. Jac. van Belkum, zo nodig met Aanneming en Doop.

Erasmus.

Die Kommissie het dienste as volg bepaal vir die kwartaal:

Sondag 30 Januarie, afdeling van Oud. v. Staden (Premier Myn).

Sondag 6 Februarie, afdeling van Oud. P. Breytenbach (by broeder Gys Bronkhorst).

Sondag 13 Februarie, Erasmus (Doop Sondag).

Sondag 20 Februarie, afdeling van Oud. P. Prinsloo.

Sondag 27 Februarie, afdeling van Oud. W. Minnaar.

Sondag 13 Maart, Erasmus (Doop Sondag).

Sondag 20 Maart, afdeling van Oud. G. Roets.

Sondag 27 Maart, afdeling van Oud. J. Joubert.

Sondag 3 April Ringssondag, Pretoria.

Sondag 17 April, Erasmus (Nagmaal).

Kerkeraadsvergadering, Saterdag 12 Februarie, 2 n.m.

Katkisasie vir aanneming begin op Woensdag 13 April om 3 n.m.

Heidelberg.

13 Feb. Heidelberg, Ds. Jac. van Belkum, n.m. 3 uur, Tamboekiesfontein.

20 Feb. Heidelberg, leesdienst.

27 Feb. Heidelberg, Ds. Jac. van Belkum.

6 Maart Heidelberg, Ds. Jac. van Belkum.

13 Maart Witpoort (Br. Labuschagne), Ds. Jac. van Belkum.

20 Maart Leeuwlaagte (Br. B. J. Smit), Ds. Jac. van Belkum.

27 Maart Heidelberg, Ds. Jac. van Belkum.

6 April Nachtmaal te Heidelberg. Aanneming begint 29 Maart, v.m. 10 uur.

KORRESPONDENSIE.

Witbank, P.K. Morgenzon,
17 Jan. 1927.

HoogEerw. Redakteur van ,,De Hervormer''

As ek rond om my sien en ik sie die kale vlakte van die Hogeveld, alles dood en verdor as in die winter, en ek sien die boere in alle rigtings vlug met hulle vee en gras soek en hulle mielielande of hooi en baie plase sonder 'n drup water, dan skrik ek om te dink dit is Januariemaand.

HoogEerw. Heer, kan die kerke nie die Regering nader, dat daar 'n dag vasgestel word dat die volk belydenis doen voor God van hulle sonde? Ons posiesie op die platteland word haglik; as God nie genadig op sy volk neersien nie, staat honger voor die deur, en ons as volk moet in die donkere dae voel, dat ons afhanklik is van God. Ja ons voel dat Gods hand swaar druk op die aarde, en as ons sien hoe die griep heers in die Europese lande, waar duisende slagoffers geëis word, en wie sê dit is nie môre of oormôre ook hier nie. Ek dink ek vraag in naam van duisende as ek die kerke vraag om die Regering te nader voor 'n biddag. Indien moontlik in die week dat ons die dag waarlik verootmoedig voor die God onser vadere. Hy moge sig wende en berou hê en ons genadig wees.

Die uwe,
JOH. C. ENGELBRECHT.

WEESHUIS KRUGERSDORP.

Die volgende was gedurende Dec. 1926 deur die huisvader ontvang met die versoek dat dit gebruik sou word om Kersfees en Nuwejaar vir die kinders by die Weeshuis aangenaam te maak.

Van Mev. Gade, Krugersdorp 10/-.

Per Ds. Erasmus, van die Sondagskoolkinders van Ventersdorp 18/- en 4/-.

Van Ds. Jac. v. Belkum, Heidelberg 5/-.

Van Mnr. Marais, Solomondale, Pietersburg, 15/-.

Per mnr. Viljoen van die kinders van die Rooi-Kruis Ver. Randgate, K.Dorp, £3.

Van Mnr. S. P. Grobler, Potchefstroom £2.

Dit was baie lief van die gewers om gedurende die Kersfees-vakansie aan die weeskinders te dink, waarvoor u hartelik bedank word. Die gifte het ons in staat gestel om dit gedurende die vakansie vir die kinders so aangenaam te maak as moontlik, en het hulle alles gehad na hartewens, wat hulle baie hoog waardeer.

P. S. DU PLESSIS,
Huisvader.

DOODBERICHT.

Sag en kalm in sy Heer ontslaap op 21 Desember 1926, onse teder geliefde eggenoot, vader en behuwdvader,

GERT JOHANNES ZACHARIAS HELBERG,

op die plaas Bosluishoek No. 441, distrik Pietersburg, in die ouderdom van 73 jaar, 4 maande en 10 dae, synde gebore op 11 Augustus 1853, na 'n siekbed van 'n seer been en bloedvergiftiging, hetwelk hy met voorbeeldige geduld en treffende kristelike gelatenheid droeg, want hy wist dat syn Verlosser leeft Ses en twintig jaar heeft hij als ouderling die Ned. Herv. Gemeente van Pietersburg gediend, van 1888 tot 1914. Hy was 'n innig godvresende, liefdevolle, vredeliewende broeder. Die vrede het hy altoos gesoek en daarna gejaag. Sy kerk en leraars het hy liefgehad. Die belange van sy gemeente, en veral van sy afdeling het by hom swaar geweeg. Jaren lank was hy voorleser en voorsinger by die openbare eredienste. Hy sal gemis word in sy huis, want hy was 'n voorbeeldig eggenoot en vader. In sy gemeente, want hy het altyd die voorbeeld gegewe deur self te doen, sodat met sy siekte die hulp van die bure so groot was, dat menigmaal van hulle moes omdraai, daar er te veel was. 'n Paar dae voor sy dood het hy al sy kinders nog by sy siekbed gehad, buite sy oudste dogter en haar man, hy het hulle allemaal vermaan om getrou aan hulle kerk te wees en reg te lewe. Ons treur oor sy heengaan, maar misgun hom die rus van die heerlik Vaderhuis nie.

Wees stil, my siel, eens komt die tyd,
Dat ge in 't lig der eeuwigheid,
Gods grote werken sal verstaan,
En zegge, God heeft welgedaan.

Hartelik bedank ons al die familiebetrekkinge en belangstellende die ons gedurende sy siekte, afsterwe en by die begrawenis op 22 Desember 1926 gehelp het en simpatie betoon het.

Die treurende eggenote,
J. C. HELBERG, gebore Smit.

Die treurende kinders,
G. P. STEENKAMP, en
C. W. HELBERG.
J. Z. HELBERG, en
M. E. STORM.
C. A. STORM, en
E. M. M. HELBERG.
P. C. HELBERG, en
M. M. JACOBS.
W. H. DE KOCK, en
J. J. HELBERG.
A. H. A. P. HELBERG, en
A. S. JORDAAN.

Potgietersrust, 24 Desember 1926.
M. J. POS.

WEST
EIND
TAK
John
Jack
LTD.
VOOR—
DAMES,
HEREN
en
KINDER
UITRUSTINGEN

Nederlandsche Bank v. Z.A. Bpt.,

OPGERICHT 1888.

LONDON—AMSTERDAM—HAMBURG.
BLOEMFONTEIN, DURBAN, JOHANNESBURG, KAAPSTAD,
OOST-LONDEN, PORT-ELIZABETH, POTCHEFSTROOM, PRETORIA,

Bethlehem, Brits, Bronkhorstspruit, Dullstroom, Ermelo, Hartebeestfontein,
Pietersburg, Premier Mine, Witbank.

STAND VAN ZAKEN OP 30 SEPTEMBER 1926.

De Bank bezit:

Aan **KONTANTEN en KONTANTE WAARDEN**	£ 305,589	20 %
„ **BELEGGINGEN**	£ 68,625	4.5%
„ **WISSELS en BEWIJZEN**	£ 734,634	48 %
„ **VOORSCHOTTEN**	£ 946,964	61.8%
„ **BANKGEBOUWEN, MEUBELS, enz.**	£ 93,417	6.1%
Bezittingen	£2,149,229	140.4%
Schulden aan het publiek	£1,532,338	100 %
Extra waarborg voor Deposanten	£ 616,891	40.4%

Neemt gelden op **VAST DEPOSITO:**
Voor 6 maanden vast, 3 pCt. per jaar.
Voor 12 maanden vast, 4 pCt. per jaar.

Voor andere deposito's kunnen de voorwaarden bij de verschillende Takken worden aangevraagd.

Opent **SPAARREKENINGEN** waarop 3½ pCt. rente per jaar vergoed wordt, en stelt in verband daarmede **SPAARBUSJES** ter beschikking.

Verleent **VASTE VERBANDEN** op zeer billike voorwaarden als Agenten der **PRETORIA HYPOTHEEK MAATSCHAPPIJ** en der **ZUID AFRIKAANSCHE HYPOTHEEK**

Pretoria, 4 Nov. 1926.

J. DOMMISSE,
Adjunct Hoofd Agent.

TURKSTRA'S

VOOR BRUILOFT, VERJAAR
en GEBOORTEDAG KOEKEN

De Outste Bakkerij in Pretoria.

Koffiekamers:

Gresham Gebouwen,
Andries Straat,
PRETORIA.

Postbus 181. Foon 593.

'n Paar Boeke wat ons die lesers van ,,De Hervormer'' wil aanbeveel:—

Over de Navolging Christi, door J. Mathijs Acket	7/9
Stichtelike Uren door Nicolaas Beets, verskillende dele, per deel	6/-
Stroomingen en Sekten van onzen tijd door Ds. H. Bakker	4/6
Voor de Praktijk der Godzaligheid door Dr. A. J. Th. Jonker	7/-
De Kerk van Christus: De Brief van Paulus aan de Efeziërs voor de Gemeente des Heeren verklaard door Dr. J. H. Gunning J.H.z.	4/-
Zekerheid. Een boek over Jezus Christus door Dr. J. A. Cramer	14/-
Eene Dagelijksche Hereinnering aan Ds. Pierson	14/6
Het Geloof aan God in de XXste Eeuw door Dr. J. R. Slotemaker de Bruine	4/9
Luther herdacht op het vierde Eeuwfeest der Kerkhervorming door Dr. S. D. van Veen	8/6

J. L. VAN SCHAIK, BEPK., PRETORIA.
Kerkstraat Sentraal. Posbus 724.